

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Střední průmyslová škola strojnická Olomouc, tř.17. listopadu 49

**Výukový materiál zpracovaný v rámci projektu „Výuka moderně“
Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.5.00/34.0205**

Šablona: III/2

Český jazyk, umění a kultura

Sada: 2

Číslo materiálu v sadě: 17

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

Název: Národní divadlo - minulost a současnost

Jméno autora: Mgr. Marta Skopalíková

Předmět: Český jazyk, umění a kultura

Jazyk: čeština

Klíčová slova: Národní divadlo, generace dramatiků ND, realistické drama, pojmy

Cílová skupina: žák 2. ročník

Stupeň a typ vzdělání: 2. ročník, střední odborné

Očekávaný výstup: Žák se na základě prezentace seznámí se stručnou historií a současným stavem Národního divadla, pochopí jeho význam pro vývoj českého divadla. Uvede jména spjatá s tzv. generací umělců ND. Dokáže vyjmenovat hlavní znaky realistického dramatu a uvede stěžejní autory. Na základě čtenářských zkušeností a práce s internetem dokáže žák definovat základní divadelní profese a vysvětlit pojmy *adaptace literárního díla* a *scénické poznámky*. DUM je tak nepřímo zaměřena na systematizaci žakových poznatků z literárně vědné oblasti.

Metodický list/anotace

Na základě výkladu žák získá ucelené znalosti ke vzniku a historii Národního divadla. Tvorba jednotlivých realistických dramatiků je probírána v rámci dalších vyučovacích hodin, při kterých žáci pracují také s úryvky stěžejních dramatických her. Pracovní list vede žáky k samostatnému vyhledávání informací a k systematizaci dosavadních poznatků. Na závěr učitel diskutuje s žáky o významu Národního divadla pro ČR.

Vytvořeno: 06.02.2013

Národní divadlo

Historie:

- 1848 J. K. Tyl organizace veřejných sbírek na stavbu divadla, vzniká Sbor pro zbudování ND, vlastenectví
- **1862** postaveno **Prozatímní divadlo** (- 1883)
  - hra V. Hálek – král Vukašín; hry Nerudy, Hálek, Tyla
- **1868** slavnostní položení základního kamene pro ND, břeh Vltavy, most Legií; propojení obou budov
- **1881** slavnostní zahájení: **opera Libuše**, autor i dirigent slavnostního zahájení **Bedřich Smetana**
- během dokončovacích prací požár, zničení hlediště i jeviště, měděné kupole
- nová sbírka: „Národ sobě“
- **1883** znovuvotevření, **B. Smetana – Libuše**

Generace ND

Budova ND

- 1. návrh architekt Josef Zítek – novorenesanční budova
- rekonstrukce po požáru architekt Josef Schulz
- základní kameny – Radhošť, Říp, Hostýn, Blaník, ...
- technické parametry
  - výška ND 26 m
  - nad hledištěm lustr 350 t, 3m šířka, 5,5 m délka, 260 lampiček
  - 3 opony – železná protipožární, původní Hynaisova (nápis *Národ sobě*), sametová červená (ovládaná ručně)

Koncepce ND – tzv. generace umělců ND

Znaky:

- koncepce novorenesanční
- dobový vlastenecký ráz
  - vliv Rukopisů
  - obliba slovanské mytologie
- mánesovská malba
- romantická krajinomalba

Architektura a výzdoba

- **opona:** původní Fr. Ženíšek
po znovuootevření Vojtěch Hynais
- **výtvarné dekorace:** Mikoláš Aleš, Fr. Ženíšek, J. V. Myslbek, Václav Brožík, Julius Mařák, A. Liebscher
- kamenické ornamenty, socha Apollóna a 9 múz na lodžii, bronzové trigy na střeše
ND: Bohuslav Schnirch

Osobnosti ND

- **1. ředitel** Fr. Adolf Schubert
- **dramatikové** E. Bozděch, Fr. V. Jeřábek
- **herci** Josef Jiří Kolár, O. Sklenářová
- **hry** Jana Nerudy, V. Hálka, A. Jiráska, J. Zeyera, Jaroslava Kvapila

- **nová generace → realistické tendence**
  - L. Stroupežnický, G. Preissová, bří Mrštíkové

Realismus na scéně ND

Autoři her:

- **Ladislav Stroupežnický** (dramaturg ND)
veselohra **Naši Furianti** (jižní Čechy)
- **Gabriela Preissová** (Slovácko)
hry **Její Pastorkyňa**, **Gazdina roba**
- **Alois a Vilém Mrštíkové** (Brno–venkov)
hra **Maryša**

Realistické drama

- děj se odehrává v současnosti
- ukázány sociální rozdíly a generační spory
- na české jeviště se dostala dříve tabuizovaná témata (zavraždění dítěte, vražda manžela apod.)
- kompozice: principy klasického dramatu (např. Maryša)
- jazyk: využití dialektu, regionalismů
- při uvedení na scénu ND dobové kroje

Současnost ND

- příspěvková organizace, zřizovatel Ministerstvo kultury ČR
- **Umělecké soubory**
  - činohra
  - balet
  - opera
- **5 scén**
  - historická budova (Zítkova)
  - Nová scéna
  - Státní opera Praha
  - Stavovské divadlo
  - Divadlo Kolowrat

Obrázek č. 1

Národní divadlo v současnosti

Obrázek č. 2

Novostavba a dosud nepřipojené ND

Obrázek č. 3

Interiér – pohled na křišťálový lustr

Obrázek č. 4

Interiér ND, pohled na jeviště a hlediště

Obrázek č. 5
Nová scéna ND

Pracovní list

Zadání:

1. Vyhledejte na internetu aktuální program Národního divadla, které hry řadíme mezi tzv. klasické?
2. Vyhledejte na internetu jméno (jména) současných dramatiků nebo divadel, kteří uvedli na scénu hry realistických dramatiků.
3. Vysvětlete pojem dramatická adaptace literárního díla, dramatik, dramaturg, režisér, scénárista, scénické poznámky.

Pracovní list - řešení

1. Samostatná práce
2. Např. režisér J. A. Pitínský
Slovanský tyátr Olomouc – hra Maryša
Slovácké divadlo Uherské Hradiště, Zlínské divadlo
3. **adaptace** - uvedení literárního díla na jeviště,
přepracování na scénář, divadelní nastudování
dramatik – autor her
dramaturg – sestavuje repertoár na divadelní sezónu
režisér – řídí hru
scénárista – píše scénář
scénické poznámky – pokyny pro herce, psány
většinou kurzívou v závorce

Odkazy:

Použitá literatura:

PROKOP, Vladimír. *Literatura 19. a počátku 20. století (od romantiků po buřiče)*. 1. vyd. Sokolov: O.K. - Soft, 2004.

POLÁŠKOVÁ, Taťána, Dagmar MILOTOVÁ a Zuzana DVOŘÁKOVÁ. *Literatura: přehled středoškolského učiva* :. 2. vyd. Třebíč: Petra Velanová, 2006, 207 s. Maturita. ISBN 80-902-5716-X.

KONEČNÁ, Hana + autorský kolektiv. *Čtení o Národním divadle*. 2. vyd. Praha: Odeon, 1984.

Internetové zdroje:

Přispěvatelé Wikipedie, *Národní divadlo* [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2013, Datum poslední revize 06.02. 2013, 12:10 UTC, [citováno 06.02.2013].

http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=N%C3%A1rodn%C3%AD_divadlo&oldid=9639752

Odkazy:

Seznam obrázků:

Dostupné pod licencí GNU Free Documentation License na [www](http://www.gnu.org/licenses/fdl.html):

Obrázek č. 1

ZÖRNER, Patrick-Emil. *Wikipedia Commons* [online]. [cit. 06.02.2013]. Dostupný na WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Praha_2005-09-20_n%C3%A1rodn%C3%AD_divadlo.jpg

Obrázek č. 2

NEUVEDEN, Autor. *Wikipedia Commons* [online]. [cit. 06.02.2013]. Dostupný na WWW: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Narodni_divadlo_Praha_1881.jpg

Obrázek č. 3

NEUVEDEN, Autor. *Wikipedia Commons* [online]. [cit. 06.02.2013]. Dostupný na WWW: [http://commons.wikimedia.org/wiki/File:N%C3%A1rodn%C3%AD_divadlo,_interi%C3%A9r_\(3\).jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:N%C3%A1rodn%C3%AD_divadlo,_interi%C3%A9r_(3).jpg)

Obrázek č. 4

NEUVEDEN, Autor. *Wikipedia Commons* [online]. [cit. 06.02.2013]. Dostupný na WWW: [http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Nationaltheater_von_innen_\(B%C3%BChnenbild\).JPG?uselang=cs](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Nationaltheater_von_innen_(B%C3%BChnenbild).JPG?uselang=cs)

Obrázek č. 5

NEUVEDEN, Autor. *Wikipedia Commons* [online]. [cit. 06.02.2013]. Dostupný na WWW: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Praha,_Nov%C3%A9_m%C4%9Bsto,_Laterna_magika_v_noci_II.JPG